

I. М. Репіна, канд. екон. наук,
доц. кафедри економіки підприємств,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

МОДЕЛІ ТРАНСФОРМАЦІЇ РЕСУРСІВ В АКТИВИ ПІДПРИЄМСТВА

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто моделі трансформації ресурсів в активи підприємства. Запропоновано матрицю вибору підприємством ресурсу для подальшої активізації з урахуванням існування трьох трансформаційних призм.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: Активи, ресурси, капітал, процесний підхід, модель, трансформація

АННОТАЦИЯ. В статье рассмотрены модели трансформации ресурсов в активы предприятия. Предложена матрица выбора предприятия ресурса для последующей активизации с учетом существования трёх трансформационных призм.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: Активы, ресурсы, капитал, процессный подход, модель, трансформация.

THE SUMMARY. In article models of transformation of resources in enterprise assets are considered. The matrix of a choice by the enterprise of a resource for the subsequent activation taking into account existence of three prisms is offered.

KEY WORDS: Assets, resources, the capital, the process approach, model, transformation.

Постановка проблеми. Сучасна економічна наука потребує всебічної розробки різних концепцій трансформації суспільства, дослідження фаз (етапів, ступенів) розвитку людської цивілізації з виокремленням рушійних сил виробничої економічної організації.

У час, коли в наслідок кризи фінансові можливості суб'єктів господарювання обмежуються, а якісні ресурси дорожчають, дуже важливо виявити стратегічні напрямки діяльності підприємства і сфокусуватися в питанні активізації ресурсів на ключових аспектах бізнесу.

На практиці ж виокремлення ключових активів бізнесу відбувається зазвичай екстраполятивно. Перелік необхідних активів складається у відповідності з уже існуючою технологією випуску продукції, яку має намір підприємство виготовляти. Це призво-

дить до виникнення проблем з конкурентоспроможністю продукції та підприємства на товарному ринку, недооцінюванням вартості підприємства на фондовому ринку, із зниженням ділової активності суб'єкта господарювання в довготривалій перспективі.

Виходячи з цього, ідентифікація активів підприємства має спиратися на стратегію його розвитку, забезпечувати бажаний результат у майбутньому. Тому варіація наборів активів у межах одного напрямку діяльності може бути досить широкою, зважаючи на стратегічний курс кожного окремого підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню ресурсів та активів підприємства присвячені праці багатьох відомих вітчизняних і закордонних вчених, серед яких: Б. Лев, Дж. Барні, С. Гошал, А. П. Градов, Гері Кокінз, П. Ф. Друкер, Р. С. Каплан, Дж. Б. Куїнн, Г. Мінцберг, Д. П. Нортон, Джеймс Р. Хитчнер, І. А. Бланк, О. Б. Бутнік-Сіверський, В. М. Геєць, О. В. Копилов, М. К. Марінічева, О. Г. Мендрул, О. В. Шиганов та інші. В роботах вказаних авторів досліджуються базові категорії даної наукової проблематики та питання визначення їх вартості. Але питання активізації ресурсів відповідно до потреб сучасної економіки підприємства не розглядається. Недостатнє опрацювання методологічних і прикладних питань управління активами підприємства за умови обмеження фінансових можливостей вимагають негайної активізації наукових досліджень у цій сфері.

Мета даної статті полягає у розгляді моделей трансформації ресурсів в активи підприємства за умови обмеження його фінансових можливостей внаслідок впливу кризових явищ.

Виклад основного матеріалу. В науковій полеміці наголошується на тому, що активи підприємства є однією з найважливіших категорій економіки підприємства, теоретичні аспекти якої в повній мірі не дослідженні науковцями. Незважаючи на велику кількість публікацій на цю тему, що з'явилися в останні роки, проблема осмислення активів підприємства не поставлена і не розкрито у всій її складності з численними взаємозв'язками і тонкощами, особливо в умовах становлення нової моделі цивілізаційного розвитку економіки та дисбалансу можливостей в період кризи. Саме така модель вимагає переосмислення категорії «активи» підприємства з позицій динаміки, структурних зрушень та фінансових обмежень.

Розглядаючи категорію «активи» багато хто з науковців не розмежовує поняття активи з ресурсами та капіталом підприємства і тому не приділяє йому належної уваги. Проте між ними є

суттєва різниця, яка чітко окреслює горизонти використання термінів «актив», «ресурс» і «капітал» з позиції процесного підходу, який описує послідовну закономірну зміну предметів і явищ. На рис. 1 проілюстровано авторське бачення взаємозв'язку між категоріями «економічні ресурси», «капітал підприємства» та «активи підприємства» з позиції процесного підходу.

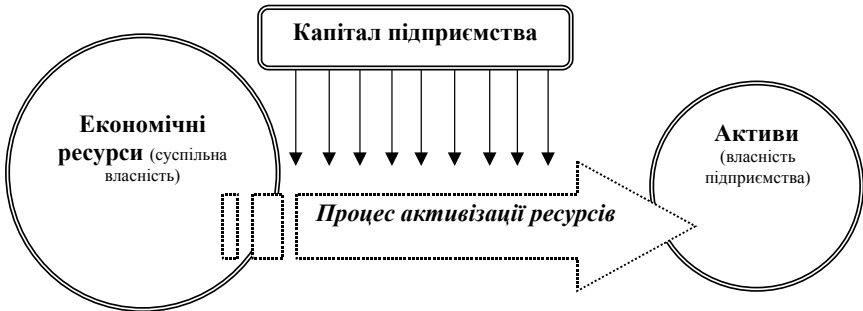

Рис. 1. Взаємозв'язок між категоріями «економічні ресурси», «капітал підприємства» та «активи підприємства» за процесним підходом

На наш погляд, активи підприємства представляють собою тільки окрему частину його ресурсів, яка обирається ним для здійснення підприємницької діяльності за інших визначених умов. Капітал підприємства, в свою чергу, виступає джерелом фінансування процесу активізації ресурсів, переходу їх із суспільної власності у власність суб'єкта господарювання. Таким чином, саме процесний підхід здатен розкрити внутрішній динамізм активів, що уможливорює побудову системи управління ними.

Отже, *активи* — це варіативна частина ресурсів яка обирається суб'єктом господарювання для здійснення підприємницької діяльності за схваленої бізнес-моделі через свою здатність, з урахуванням фактору часу та ризику, приносити економічну вигоду та забезпечувати конкурентоспроможність підприємства на конкретному ринку [1].

Для більш ґрунтовного дослідження технології активізації ресурсів підприємством за умови обмеження його фінансових можливостей необхідно більш детально розглянути модель трансформації ресурсів в активи підприємства, яка за всіма канонами процесного підходу передбачає наявність сукупності споріднених елементів, вхід, ядро та вихід [2]. Входом для даної моделі слу-

гують ресурси здатні за визначеної бізнес-моделі перетворюватися в активи підприємства для досягнення очікуваного результату діяльності. Ядром є безпосередньо активи підприємства. А виходом результату участі активів у виробничій функції підприємства. Каскад елементів даної моделі виглядає наступним чином (рис. 2).

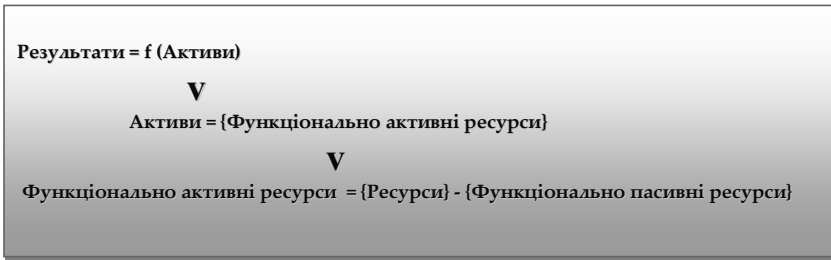

Рис. 2. Каскад елементів моделі трансформації ресурсів в активи підприємства

У бізнес-середовищі результати діяльності підприємства залежать від продуктивності активів, від їх спроможності приносити економічну вигоду та забезпечувати конкурентоспроможність підприємства на конкретному ринку [3]. В свою чергу активи за своєю природою є ресурсами, які в обраний момент часу в виробничому процесі змінюють свою пасивну функцію на активну, залишаючись при цьому у своїй незмінній формі.

За стабільних умов господарювання, рішення про активізацію ресурсу приймається виходячи з реальних потреб діяльності підприємства, вартості виробничого процесу та очікувань щодо отримання певного результату. Ситуація дещо змінюється за умови обмеження фінансових можливостей підприємства внаслідок кризи. Грошова маса підприємства зменшується, що змушує його залучати матеріальні ресурси дрібними партіями, вести пошук більш дешевого і можливо менш якісного ресурсу, скорочувати бюджет витрат на розробку та придбання нематеріальних ресурсів, відмовлятися від інвестиційних проектів з низькою та середньої внутрішньою нормою доходності та тривалим періодом окупності, переглядати політику щодо підбору та оплати праці персоналу. Тому постає невідкладне методичне завдання щодо пошуку механізму прийняття рішення про активізацію ресурсу в таких умовах.

Досліджуючи шляхи вирішення даного завдання було з'ясо-

вано, що при співставленні вартості активізації ресурсу та продуктивності активу в ході використання утворюється матриця відбору підприємством ресурсу для подальшої трансформації його в актив суб'єкта господарювання (рис. 3).

Продуктивність активу	<i>висока</i>	ЖИТТЯ Зона вибору ресурсу за умови обмеження фінансових можливостей	СИЛА Зона вибору ресурсу з метою посилення конкурентної позиції на ринку
	<i>низька</i>	СТАРІСТЬ Зона вибору ресурсу в умовах старіння бізнесу	РИЗИК Зона вибору ресурсу менеджментом низького рівня компетентності
		<i>низька</i>	<i>висока</i>
Вартість активізації ресурсу			

Рис. 3. Матриця вибору ресурсу з метою його подальшої активізації

Як видно з рис. 3 матриця вибору ресурсу з метою його подальшої активізації має чотири зони: *сила*, *життя*, *старість*, *ризик*.

Якщо ресурс характеризується високими параметрами продуктивності активу та вартістю активізації ресурсу (зона «*сила*» за матрицею), то його доцільно обирати для використання підприємством, яке має на меті посилити конкурентну позицію на ринку за рахунок використання інноваційних технологій, нової техніки, кваліфікованішого персоналу та якіснішої системи менеджменту.

За умови обмеження фінансових можливостей для підприємства стає недосяжним більш дорогий ресурс з ресурсного пакету і тому рішення про активізацію потенційного ресурсу приймається виходячи з позицій забезпечення загальної дієспроможності суб'єкта господарювання при мінімальних затратах на нього, в тому числі за рахунок деякої втрати його якісних параметрів (зона «*життя*» за матрицею).

В умовах старіння бізнесу зазвичай підприємство залучає до трансформації класичні ресурси і за умови вже тривалого використання їх вартість теж незначна (зона «*старість*» за матрицею). Але ця економічно вигідна ситуація триває недовго, бо низька продуктивність активу негативно впливає на загальний абсолютний результат діяльності підприємства і поступово за-

гостроє проблему скорочення грошової маси. В цей час керівництво підприємства має краще перейматися пошуком нового напрямку діяльності, ніж радіти низьким затратам щодо залучення ресурсу.

Важко економічно інтерпретувати зону «ризик» за матрицею. Не логічно погоджуватися на активізацію ресурсу, знаючи, що він дуже дорого коштує і має низьку продуктивність. Проте практика показує, що такі випадки не одиничні. Це може свідчити, передусім, про низький рівень кваліфікації керівника, який приймає рішення про активізацію ресурсу, або про вплив інших не-економічних факторів.

У цілому слід зазначити, що в питанні ресурсовикористання метою підприємства є зниження кількості ресурсів, які не використовуються до мінімуму і підвищення загальної прибутковості компанії.

Модель трансформації ресурсів в активи підприємства передбачає щонайменше три варіанти її існування: *прогресивної, одиничної та регресивної трансформаційної призми*.

Прогресивна (оптимальна) трансформаційна призма ілюструє ситуацію, коли з невеликого ресурсного пакету обираються активи, які здатні досягти суттєвих результатів (рис. 4). Іншими словами, мультиплікатор співвідношення результатів і ресурсів більше одиниці.

Ситуація, представлена на рис. 4 притаманна зоні «життя» за матрицею вибору ресурсу з метою його подальшої активізації.

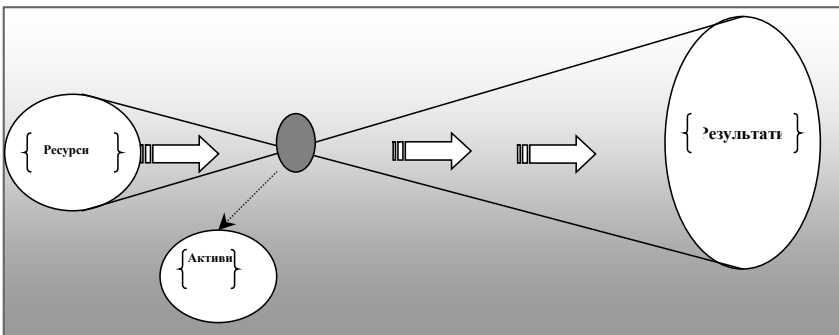

Рис. 4. Прогресивна (оптимальна) трансформаційна призма

Одинична трансформаційна призма відтворює таку кількість результату, скільки було запропоновано для вибору ре-

сурсів (рис. 5).

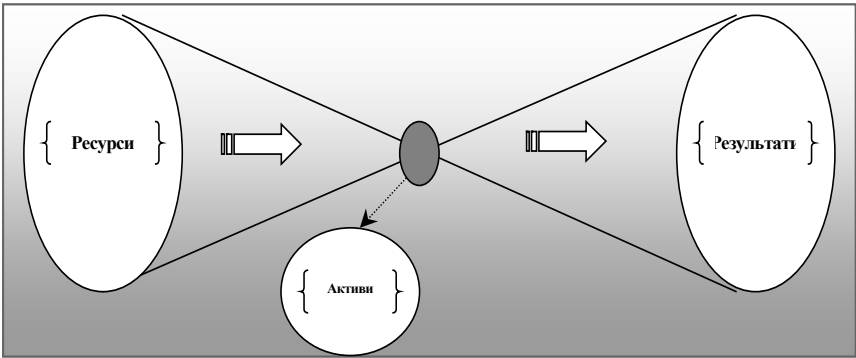

Рис. 5. Одиначна трансформаційна призма

Ситуація, представлена на рис. 5 притаманна зонам «сили» та «старість» за матрицею вибору ресурсу з метою його подальшої активізації. Проте абсолютні результати, які може отримати підприємство, будуть суттєво різними.

Регресивна трансформаційна призма вимоглива до параметрів ресурсів на вході, проте продукує мізерні результати на виході (рис. 6). Мультиплікатор співвідношення результатів і ресурсів менше одиниці.

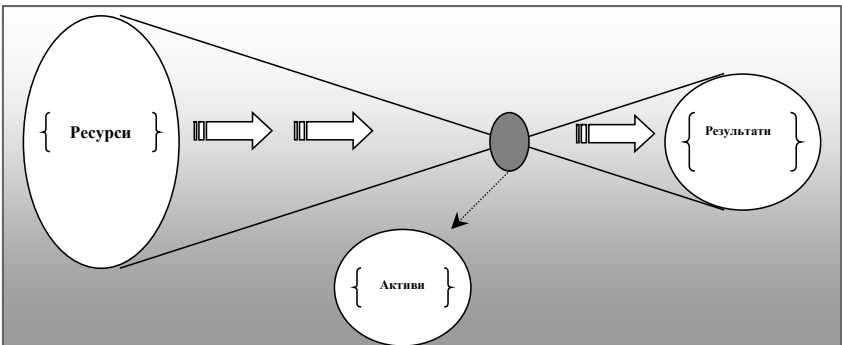

Рис. 6. Регресивна трансформаційна призма

Ситуація, представлена на рис. 6, притаманна зоні «ризик» за матрицею вибору ресурсу з метою його подальшої активізації.

Висновки. За результатами проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

— активи підприємства представляють собою тільки окрему частину його ресурсів, яка обирається ним для здійснення підприємницької діяльності за інших визначених умов;

— капітал підприємства виступає джерелом фінансування процесу активізації ресурсів, переходу їх із суспільної власності у власність суб'єкта господарювання;

— для з'ясування технології активізації ресурсів підприємством за умови обмеження його фінансових можливостей необхідно більш детально розглянути модель трансформації ресурсів в активи підприємства, яка існує в трьох варіантах: *прогресивної, одиничної та регресивної трансформаційної призми*;

— існують суттєві розбіжності в методиці прийняття рішення про активізацію ресурсу в стабільних умовах та за умови обмеження фінансових можливостей підприємства внаслідок кризи;

— при співставленні вартості активізації ресурсу та продуктивності активу в ході використання утворюється матриця відбору підприємством ресурсу для подальшої трансформації його в актив суб'єкта господарювання яка має чотири зони: *сила, життя, старість, ризик*;

— у загальному питанні ресурсовикористання метою підприємства є зниження кількості ресурсів, які не використовуються до мінімуму і підвищення загальної прибутковості компанії.

Викладене вище дозволяє стверджувати, що сучасний стан наукової розробки вказаної проблематики вимагає появи нової парадигмальної конструкції системи управління активами підприємств, яка має спиратися на глибоке усвідомлення процесу трансформації ресурсів в активи для досягнення очікуваних результатів за різних економічних умов.

Література

1. *Репіна І. М.* Активи підприємства: категоріальний аналіз та систематологія. Формування ринкової економіки: Зб. наук. праць. Спец. вип. Економіка підприємства: теорія і практика. — Ч. II. — К.: КНЕУ, 2008. — С. 548—553.

2. *Кит П., Янг Ф.* Управленческая экономика. Инструментарий руководителя. 5-е у зд. / Пер. с англ. — СПб.: Питер, 2008. — 624 с.

3. *Кокинз Г.* Управление результативностью: Как преодолеть разрыв между объявленной стратегией и реальными процессами / Гэри Кокинз; Пер. с англ. — М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. — 315 с.

Стаття подана до редакції 28.10.2011